

LANDET I ÖST

EN STUDIE I DEN SVENSKA BILDEN AV RYSSLAND

Författare: Maria Esteman

2016-01-14

Självständigt arbete 15 HP

Handledare: Tom Lundborg

Examinator: Arita Holmberg

Antal ord:10719

Abstract

- 5 The Swedish foreign minister Margot Wallström expressed in 2014 that Russia is erratic and making swedes fear Russia while claiming this to be a new phenome. The statement is a big difference if compared with the words of foreign minister Leila Freivalds during 2004 whom said that Russia was the most important cornerstone in the Swedish security policy work. The change is interesting.
- 10 Russia has gone from being perceived as friend to being perceived as an enemy. This study contains an analysis the Swedish discourse on Russia in the security- and defence politics between the years of 2004-2015. The point of this study is to unveil veiled and hidden structures in the discourse in order to better understand the Swedish image of Russia and to reveal 'the other`.
- 15 The study examines the extreme change in the Swedish perception of Russia from a critical discourse point of view. The critical discourse approach is used to understand *how* the image of Russia is perceived in the Swedish security- and defence politics. In attempting to understand *why* Russia is perceived in a certain way a theoretical connection to Copenhagen's school of securitization is made. The study proceeds to take a starting point in Balzacq's three
- 20 assumptions to understand the connection to referent object. The material examined is the Swedish Foreign Policy Statements and defence propositions. The result of the study shows that Russia is framed as a threat, even while being mentioned as a friend. Russia is always perceived as 'the other' and thus a constructed threat to Sweden.
- 25 Key words: *Russia, critical discourse analysis, the other, Swedish defence and foreign policy, Fairclough, securitization, Balzacq*

Innehåll

	1. Inledning	1
35	1.1 Bakgrund	1
	1.2 Problemformulering	2
	1.3 Syfte och frågeställning	3
	1.4 Tidigare forskning	3
	1.5 Disposition	4
40	2. Teori	5
	2.1 Säkerhetiseringens grunder	5
	2.2 Hotkonstruktion	6
	3. Metod och material	8
	3.1 Metod	8
45	3.2 Introduktion	8
	3.3 Diskursanalys	9
	3.4 Ekvivalenskedjor	10
	3.5 Kritisk diskursanalys	10
	3.6 Material	13
50	3.8 Operationalisering	15
	3.9 Exempel	17
	4. Analys: diskursen blottläggs	18
	4.1 Identifiera ekvivalenskedjorna	18
	4.2 Period ett : Perioden 2004-2007	19
55	4.3 Period två : Perioden 2008-2011	20
	4.4 Period tre : Perioden 2012-2015	22
	5. Diskussion	23
	5.1 Diskursen under perioden 2004-2007	23
	5.2 Diskursen under perioden 2008-2011	24
60	5.3 Diskursen under perioden 2012-2015	25
	5.4 Bilden av Ryssland, `den andra´	26
	5. Slutsatser och förslag på fortsatt forskning	27
	Källförteckning	28
	Teoretiska källor	28
65	Empiriska källor	29

1. Inledning

1.1 Bakgrund

”Svenskarna har alltid varit rädda för två saker, för ryssarna och för drag” (Axel Munthe i Nilsson 1990: 223)

Den svenska säkerhetspolitiken har genomgått stora förändringar under de senaste tjugo åren. Samarbetet med EU har fördjupats och en gemensam säkerhet- och försvarspolitik har utvecklats (Ekengren 2010: 81). Samarbete för vår säkerhet blir allt viktigare. Sveriges säkerhet byggs numera i gemenskap med andra (prop. 2004/05:5: 18-9). Hoten mot Sverige är dock inte bara nya utan även en gammal fiende har utkristalliserats.

”– Här är svenskar, för första gången, på allvar rädda. Rädda för Ryssland, för vad de ska ta sig till, och tycker att de är oförutsägbara och oberäknliga och gör saker som är folkrättsvidriga.” Margot Wallström (SvD 2014 november). Utrikesministern Wallström befäster i detta citat vad hon ser som en allmän uppfattning av Ryssland i dagens Sverige. Rädsla för ryssen och Ryssland är dock inget nytt i Sverige utan det finns en stark historik med ett vedertaget begrepp, Rysskräck. Rysskräcken i Sverige är historisk och har väldigt djupa rötter (Nilsson 1990: 5-7).

Landet i öst har historiskt framstått som en gåta. Ryssland har fått representera det mystiska och gåtfulla. Den geografiska närheten mellan Sverige och Ryssland har lett till en kontinuerlig kontakt vilken har skapat en gemensam historia staterna emellan som har varit både lång och brokig. Krig och fred har avlöst varandra under århundradena men misstänksamheten och misstron länderna emellan har varit ständigt närvarande (Kan 1996: 193-5). Den historiska Rysskräcken förklarar varför Wallström uppfattar Ryssland som oberäkneligt och oförutsägbart men det ger ingen förklaring till varför det är första gången som svensken är rädd för Ryssen. Förklaringen kan finnas om vi återgår till år 2004 där Ryssland beskrivs som en ”hörnsten” i det svenska säkerhetsbygget (Protokoll 2004/05:72: 4) vilket ger Wallström rätt i uppfattningen av att en förändring i bilden av Ryssland har skett.

Detta ger en oklar bild av hur bilden av Ryssland uppfattas. Det enda som är klart är att Ryssland uppfattas som ett hot. Den svenska historiska bilden bygger på tanken om Ryssland som det farliga och hotfulla men Wallströms nutida uttalande säger motsatsen och utmålar Ryssland som ett nytt hot, vilket väcker intresse för att undersöka hur bilden av Ryssland egentligen uppfattas i Sverige. Är den svenska nutida bilden av Ryssland byggd på gamla

fördomar och stereotyper som bubblat upp till ytan eller är det bara en genuin förändring ifrån hur vi uppfattade Ryssland år 2004?

När bilden av Ryssland beskrivs och framställs är språket som används av stor betydelse. Språket kan ses som en förlängning utav de verkliga åsikterna och därmed också förändra åsikterna eller uppfattningen om debatten (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 15). För att förstå hur språkanvändningen påverkar vår uppfattning kommer den svenska Rysslandsdiskursen att undersökas.

1.2 Problemformulering

De senaste 12 åren har det skett stora förändringar i den svenska synen på relationen till Ryssland. I försvarsproposition 2004/5:5 beskrivs Ryssland som en god samarbetspartner till både EU och Sverige med den västvänlige presidenten Putin. Sverige ser positivt på den framtida relationen med Ryssland (2004/5:5: 18-9). 10 år senare är det en mycket förändrad ton. I proposition 2014/5:109 stödjer Sverige EU:s sanktioner mot Ryssland och menar på att Ryssland uppträder mycket militärt aggressivt både i det direkta närområdet men även mot Sverige. Förändringen är markant och anmärkningsvärd vilket väcker intresse.

Världen står i ständig förändring, likaså gör Sverige. Att en åsikt förändras i takt med omvärlden är inget underligt. Det vore därför naturligt att en förändring skulle kunna finnas i den svenska bilden av Ryssland. Det är däremot underligt att påstå att en förändring ägt rum när det uppenbart finns en historia där Ryssland utmålas som fiende och har utmålats på liknande sätt under de senaste århundradet (Nilsson 1990: 5-7). Den identifierade förändringen är därför fascinerande.

Denna studie beskriver hur bilden av Ryssland har konstruerats över tid för att därigenom kunna skönja de förändringar som har uppstått. Genom att blottlägga strukturerna i konstruktionen utav Ryssland som ett hot bör förändringen, bli synlig och därmed mer förståelig. Konstruktionen och strukturerna utgör grunden i diskursen därför bör diskursen kunna säga något om varför förändringen ser ut som den gör. Att se förändringen i diskursen är av intresse då det eventuellt kan ge förklaringar till varför en bild beskrivs, upplevs och uttrycks på ett visst sätt.

Hoten uttrycks och konstrueras på olika sätt av olika aktörer. Köpenhamnskolan erbjuder med den diskursiva säkerhetiseringsteorin en förklaring till hur hot bildas. För att hotbilder ska kunna vara legitima krävs det att de kommuniceras på rätt sätt utav rätt aktör och också accepteras av en viss publik (Buzan et al 1998: 26). Den språkliga kommunikationen är med

andra ord avgörande för hur en hotbild utformas. I den svenska debatten är en gemensam nämnare det svenska språket.

1.3 Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att beskriva och analysera den svenska diskursen kring Ryssland och ryssar i den svenska säkerhets- och försvarspolitikerna samt att se vilka föreställningar om Ryssland som framträder. För att uppnå detta syfte beskriver studien *hur* bilden av Ryssland konstrueras i den svenska säkerhets- och försvarspolitikerna. För att upptäcka återkommande fördomar och stereotyper undersöker studien hur bilden av Ryssland konstruerats över tid. En jämförelse över tid skapar större möjligheter att skönja antingen förändringar eller status quo i diskursen och därmed öppnas upp för möjligheten att kunna blottlägga strukturerna i diskursen. Genom att blottlägga de strukturer som är underliggande i den svenska hotkonstruktionen av Ryssland ämnar studien att ge förslag till potentiella anledningar till diskursens förändring eller ständighet.

Att se de blottlagda strukturerna i bilden av Ryssland är av intresse då det eventuellt kan ge förklaringar till varför en bild beskrivs, upplevs och uttrycks på ett visst sätt. Önskvärt i resultatet vore också att kunna se ifall en förändring har skett i vad som anses vara referenten, det vill säga, vad som behöver skyddas ifrån Ryssland. Sverige har, som tidigare nämnts i inledningen, genomgått stora säkerhetspolitiska utmaningar under de senaste åren. Detta borde rimligtvis ha haft en inverkan på hur diskursen artar sig och hur bilden konstrueras, både i avseende till referent och övriga värden som anses behöva skydd.

Med studiens syfte i åtanke leds studien av tre frågor

- Hur konstrueras bilden av Ryssland i den svenska säkerhets- och försvarspolitikerna mellan åren 2004-2015?
- Vilka föreställningar om Ryssland framträder i diskursen i den svenska säkerhets- och försvarspolitikerna utifrån ett säkerhetsperspektiv mellan åren 2004-2015?

1.4 Tidigare forskning

Denna studie är både ett fall av den svenska uppfattningen om Ryssland men även av ett fall av hotkonstruktion. Därför kommer tidigare forskning på båda områden att presenteras nedan.

Sverige och Ryssland har en så pass lång och gemensam historia att forskningen och litteraturen är enorm. Ett verk som är viktigt är ”Rysskräcken i Sverige - Fördomar och verklighet” av Nilsson (1990). Nilsson lyfter den historiska kontexten och går igenom

svenska fördomar av Ryssland. Sverige och Sovjetunionen hade ett ytterst komplicerat förhållande, något som Jüri Lina adresserar i boken "Sovjet hotar Sverige". Aleksander Kan (1996) lyfter kulturens inverkan på de rysk-svenska relationerna och erbjuder det kulturella som förklaring till hur relationen har artat sig. Mycket av litteraturen är producerad under Sovjettiden vilket gör den idag relativt inaktuell då världen ser mycket annorlunda ut. Här gör denna studie ett bidrag genom att se den nutida svenska Rysslandsdiskursen och koppla den till den historiska kontexten. Det ger studien en inomvetenskaplig relevans då den hjälper till att uppdatera kunskaperna inom detta område. Att undersöka och avslöja fördomar skapar medvetenhet vilket ger utveckling till samhället i stort. Detta ger utomvetenskaplig relevans.

Mycket av den tidigare forskning som bedrivits tidigare inom hotkonstruktion har haft ett centralt fokus på samhällssäkerhet i samband med olika former av sjukdomar såsom HIV/Aids. Många studier ser också på hur genus kan påverka samhällssäkerheten. Roxanna Sjöstedts (2008) undersöker hur Ryssland först nyligen har börjat se HIV/Aids som ett reellt hot trots att sjukdomen har ökat explosionsartat i Ryssland sedan millenniumskiftet. Sjöstedt ställer frågan om när ett hot verkligen blir ett hot (2008: 1-2), utgår ifrån säkerhetisering och försöker därmed utveckla befintliga teorier om hotbildning. Sjöstedt menar på att olika normer och identiteter spelar stor roll för att avgöra hur hotbilder uppstår. Johan Erikssons bok "Hotbildernas Politik" (2001) är ett mycket viktigt bidrag till hotbildsforskningen. Johan Eriksson & Erik Norens bok "Setting the Agenda of Threats: An Explanatory Model" (2002) motsätter sig den traditionella synen på säkerhet och hotbildning. Eriksson och Noréen menar istället på att det inte finns någon naturlig anpassning mellan hotbilder och den politiska agendan. Sverker Oredsson (2001) ger den historiska kontexten till hotbilder i Sverige.

Maria Dahlin skrev sin doktorshandling på ämnet "Tal om terror. Säkerhetspolitisk retorik i Sverige och Ryssland hösten 2001". I avhandlingen undersöker Dahlin hur hotbilder konstrueras språkligt och används retoriskt för att få genomslagskraft (Dahlin 2008: 13).

1.5 Disposition

Studien består av fyra huvudsakliga kapitel. Kapitel ett innehåller en inledning i kontextuellt syfte och för att ge läsaren en ingång till studiens problemformulering, syfte, frågeställning och tidigare forskning. Kapitel två beskriver samt motiverar valet av säkerhetisering som denna studies teoretiska anknytning samt beskriver hotkonstruktion. Kopplingen mellan diskursteori nämns också i kapitel två. Kapitel tre inleder med att beskriva de metodologiska vägvalen i diskursteori och kritisk diskursanalys för att sedan vidare beskriva studiens

empiriska material och dess avgränsningar. Ett avsnitt om källkritik inkluderas här. I kapitel fyra genomförs analysen och en sammanfattning på studien ges. Studien avslutas med en slutdiskussion med förslag på vidare forskning.

2. Teori

I denna studie används säkerhetsiseringsteori och diskursteori som underlag. Den diskursteoretiska delen kommer att tas upp i metodavsnittet då diskursteorin är en del av denna studies metod. Säkerhetsiseringsteorin är lämplig för denna studie i det avseende att den beskriver hur hot konstrueras och även hur språk användning kan ligga till grund för försvars- och säkerhetspolitiken.

2.1 Säkerhetsiseringens grunder

I detta avsnitt kommer den för studien aktuella teorin, säkerhetsisering, att presenteras. Teorin kommer främst att användas till att besvara den andra delen av frågeställningen. Teorin bidrar också till att operationalisera den kritiska diskursanalysen. Den teoretiska anknytningen kommer hjälpa till att förklara varför bilden av Ryssland ser ut som den gör.

Säkerhetsiseringsteorin kommer att användas utifrån en teorikonsumerande metod där teorin nyttjas för att beskriva hur hotbilder konstrueras. Utifrån studiens syfte är teorins användningsområde begränsat till de delar som rör specifikt hotkonstruktion. Författaren avser inte att undersöka eller ifrågasätta säkerhetsiseringsteori i sig.

Denna studie använder Faircloughs (1992) kritiska diskursanalys och tredimensionella modell som metod. Den kritiska diskursanalysen är mycket klart inriktad på användningen av de lingvistiska verktygen (Bergström & Boréus, 2012: 376) vilket gör att en kombination mellan säkerhetsiseringsteori är lämplig. Säkerhetsiseringsteorin kompletterar den kritiska diskursanalysen väl genom att politiskt perspektiv och kontext.

Säkerhetsiseringsteori härstammar ifrån Köpenhamnskolan med grund i boken ”Security, A New Framework For Analysis” av Buzan, Weaver, de Wilde (1998). Säkerhetsiseringsteorin rör sig ifrån den traditionella statscentrerade militära synen på säkerhet och vidgar säkerhetsbegreppet. Det vidgade säkerhetsbegreppet öppnar upp för att sätta miljö, ekonomi och samhällsliga objekt i centrum (Buzan, Weaver, de Wilde 1998: 16).

Säkerhetsiseringsteorin beskriver hur säkerhet formas utifrån vem som har rätt att forma den utifrån en så kallad ”Speech act”(Buzan, Weaver, de Wilde, 1998: 26). ”Speech act” kommer från och med nu att översättas till talakt genomgående i texten. Talakten är en av

grundstenarna i säkerhetsiseringsteorin. En talakt är när något beskrivs som ett hot av en säkerhetsiserande aktör. Talakter kan vara lingvistiskt-grammatiskt inriktade eller externa. Den lingvistisk-grammatiskt inriktade talakt är när aktören agerar på ett redan existerande fenomen i samhället och förstärker detta. Den externa talakten är när en säkerhetsiserande aktör använder sin position utan att vara beroende av fenomen i samhället (Ibid: 24-6).

För att en säkerhetsisering ska uppstå enligt Buzan et al.(1998) krävs fem kriterier:

säkerhetsiserande aktörer, existentiella hot, referentobjekt, säkerhetsiserande steg och genomslagskraft hos en publik (Ibid: 34-5). En **säkerhetsiserande aktör** kan beskrivas som en aktör med tillräcklig auktoritet för att kunna få genomslag för sin säkerhetsisering (Ibid: 34-5). I denna studies material kan den svenska regeringen identifieras som en säkerhetsiserande aktör eftersom regeringen får genomslag i riksdagen och hos det svenska folket. Detta motiveras ytterligare i materialavsnittet. Ett existentiellt hot är ett hot beskrivs som så pass allvarligt att det hotar ett referentobjekts existens (Ibid: 24).

Ett objekt övergår från att vara ett vanligt objekt till att bli ett **referentobjekt** i samma stund som det lyfts upp på den politiska agendan. När referentobjektet har lyfts upp på den politiska agendan av en aktör som för en talakt (Buzan et al. 1998: 26-7) kan också samma aktör identifiera ett **existentiellt hot** och därmed föreslå extraordinära åtgärder för att hantera det existentiella hotet. Referentobjekt kan också uppstå först efter att ett hot identifierats. Hotet och referentobjektet konstituerar varandra. Detta kallas säkerhetsisering (Ibid: 26-7).

Säkerhetsisering drivs genom en speciell retorik av vissa aktörer, det vill säga en säkerhetsiserande aktör, som för en talakt (Ibid: 26-7). **Säkerhetsiserande steg** är när de steg som tas när ett existentiellt hot mot ett referentobjekt beskrivs och extra ordinära åtgärder föreslås (Ibid: 24). Genomslagskraft hos publiken är när mottagarna av talakten accepterar de säkerhetsiserande stegen (Ibid:23-5).

Säkerhetsbegreppet hänger tätt ihop med hur hot konstrueras. Säkerhetsisering är i förlängningen en beskrivning av hur hotdiskurs bildas (Krause, 1998). Den säkerhetsiserande aktören identifierar antingen först ett hot eller ett referentobjekt, ordningen spelar ingen roll då de konstituerar varandra (Buzan et al. 1998: 21-3).

2.2 Hotkonstruktion

Säkerhetsiseringsteorin vidgar säkerhetsbegreppet och visar på hur hot uppkommer i förhållande till vem eller vad som är hotat. Teorin öppnar också upp för en vidare definition utav säkerhet än den traditionella synen. Thierry Balzac öppnar upp teorin ytterligare och

menar på att säkerhetisering är ett ännu större begrepp (Balzac 2011: 9). Balzac beskriver konstruktionen utav en säkerhetsiseringsprocess med tre grundantaganden:

1. För att ett fenomen ska kunna påstås genomgå säkerhetisering krävs det att den säkerhetsiserande aktören får godkännande av publiken. Publiken som måste godkänna säkerhetsiseringen består av människor som står i samband med fenomenet på en kausal nivå samt accepterar den säkerhetsiserande aktörens aktioner för att kunna hantera och skydda sig mot hotet (Balzac 2011: 8). Säkerhetsiseringsprocessen bygger därför på publikens acceptering av de extra ordinära åtgärderna som reaktion på hotet som lyfts fram av den säkerhetsiserande aktören (Ibid: 8).
2. Textens mening i kombination med den kulturella meningen skapar handlingsdimensionen i säkerhetsiseringsprocessen. Textens mening avser den kunskap som människan kan tillskansa sig via språkkunskaper. Den kulturella meningen syftar till den kunskapen som uppnås genom erfarenhet i möte med andra människor. Handlingsdimensionen kräver att säkerheten vilar på den språkliga vanan och kontexten (Balzac 2011: 11).
3. Säkerhetisering är en evig kamp mellan olika metoder där intersubjektiva överenskommelser kombineras med olika vanor och verktyg från andra samhälliga områden (Balzac 2011:15). Det är dispositif som är det gemensamma och håller ihop de olika metoderna (Ibid: 15).

Dessa tre antagande är i denna studie grunden för att undersöka konstruktionen utav en säkerhetsiseringsprocess och kan därmed också blottlägga strukturen för hur en hotbild konstrueras. Säkerhet är inte något som kan definieras objektivt utan är alltid en subjektiv bedömning, liksom uppfattningen om ett hot. Säkerhet står i ett kausalt förhållande till diskursen i upplevda hot (Balzac 2011: 10-3). Politiska aktörer kan utifrån den subjektiva bedömningen välja att agera. Ett enkelt sätt att kunna driva igenom den politiska agendan är att framställa ett yttre hot (Balzac 2011: 13), i detta fall, Ryssland. Det intressanta är att se ifall begreppen i konstruktionen utav ett ryskt hot konstant har samma värde eller om de förändras över tid. För att kunna urskilja vad som egentligen påverkar konstruktionen utav ett ryskt hot menar Balzac (2011: 15-6) på att fokus ska ligga på att undersöka medel och handlingar. Om detta tillvägagångssätt appliceras blir det lättare att urskilja de olika aspekterna i diskursen. Det kan också underlätta för att se en förändring över tid.

3. Metod och material

I detta kapitel kommer författaren beskriva, förklara och motivera valet samt avgränsningen utav material och metod.

3.1 Metod

I detta avsnitt kommer metodvalet av kritisk diskursanalys i kombination med ekvivalenskedjor beskrivas, förklaras och motiveras. Inledningen anknyter till studiens syfte samt kritiserar metodvalet för att öka studiens validitet. En kort introduktion till diskursanalys ges i kontextuellt syfte för att skapa en förförståelse. Ekvivalenskedjorna kommer att fungera som en insamlade metod och den kritiska diskursanalysen som den analyserande metoden. Den kritiska diskursanalysen presenteras sist och med den som utgångspunkt förklaras även operationaliseringen.

3.2 Introduktion

Det intressanta i denna studie är *hur* bilden av Ryssland konstrueras i den svenska säkerhetspolitiken. För att kunna besvara frågan hur gör att det finns stora fördelar med använda jämförelse över tid som metod (Teorell & Svensson 2007: 236-8). Jämförelsen kommer att spänna sig över en tioårs period där viktiga omvärldshändelser i anslutning till diskursen skett såsom; kriget i Georgien 2008, den ryska påsken, inbördeskriget i Syrien och annekteringen utav Krim i Ukraina.

Syftet i denna studie innehåller en kvalitativ ansats, med syftet att kunna förstå och förklara *hur* och *vilka* ett fenomen eller fall uppstår vilket därmed gör det naturligt att vända sig till ett kvalitativt metodval. En kvalitativ metod kan med fördel användas då det är en del utav syftet att uppnå en djupare förståelse för ett fenomen eller fall samtidigt som en kontext förklaras (Esaiasson et al, 2012, s. 223-4). Risken med kvalitativa metoder generellt sett är den subjektiviteten som oundvikligen uppstår vid analys (Esaiasson et al 2012, s. 225-6). En kvantitativ metod hade också kunnat tillämpas med fördelen att ett mycket större empiriskt material hade kunnat analyseras men med den nackdelen att ha svårigheter att kunna uppnå en djupare förståelse.

I denna studie är det intressanta att undersöka konstruktionen av bilden av Ryssland i den svenska försvars- och säkerhetspolitiken mellan åren 2004-2014. För att uppnå detta kommer en kvalitativ diskursanalys att tillämpas. Diskursanalys har fördelen med att kunna synliggöra förhållandet och de sociala strukturerna i det aktuella fallet vilket i denna studie skapar en

inomvetenskaplig relevans. En av de negativa effekterna utav en diskursanalys skulle kunna anses vara den godtyckliga kategoriseringen som författaren gör vilket kan minska validiteten i undersökningen då även författaren till denna studie befinner sig i, och konstitueras utav samma diskurs (Bergström och Boréus, 2005: 37). En generell medvetenhet om denna problematik har föranlett den noggranna genomgången av exempel på hur textstyckena har tolkats. Detta redovisas under operationaliseringsavsnittet och syftar till att öka validiteten.

Norman Fairclough (1995) definerar diskurs som ”use of language seen as a form of social practice, and discourse analysis is analysis of how text work within sociocultural practice” (Fairclough 1995: 7). Kritisk diskursanalysen lämpar sig just till denna studie av två primära anledningar. Det ligger i den kritiska diskursanalysens natur att vilja avslöja dolda maktstrukturer (Wodak 1996:16) och därmed bidra till positiv social utveckling i samhället. Norman Faircloughs tredimensionella modell för kritisk diskursanalys är frigörande i den meningen att den erbjuder en samlad syn på sambandet och förhållandet mellan text, social- och diskursiv praktik och även ideologi.

3.3 Diskursanalys

För att besvara frågeställningen och uppnå syftet med denna studie kommer en kritisk diskursanalys tillsammans med ekvivalenskedjor att tillämpas. Nedan följer en introduktion till diskursanalys i allmänhet.

Diskursanalys kan enligt Bergström och Boréus (2005) delas upp i tre övergripande kategorier; Foucaults poststrukturalism, den anglosaxiska diskursteorin av Laclau och Mouffe samt den kritiska diskursanalysen (Ibid: 358).

Den diskursiva analysmetoden anses grunda sig i Michael Foucault som beskriver diskurser som ”hela den praktik som frambringar en viss typ av yttranden”(Bergström & Boréus 2005: 309). Foucault menar på att genom diskursanvändning används också så kallade utstängningsmekanismer där de som ej förstår diskursen stängs ute och den som förstår diskursen har ett maktövertag. Detta kan ses tydligt i språklig diskurs. Makten inom diskursen kan både vara negativt och positivt för de sociala relationerna (Bergström & Boréus, 2005, s. 312).

Den anglosaxiska diskursteorins främsta företrädare anses vara Laclau och Mouffe. Den anglosaxiska diskursanalysen riktar främst in sig på utvecklingen och innehållet i politiken (Bergström & Boréus 2005: 370). Laclau och Mouffes teori om diskursanalys är dynamisk och mycket abstrakt (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 27) vilket skapar svårigheter att

applicera teorin på ett empiriskt fall. Diskursteori är ett vitt begrepp med olika definitioner och betydelser. Ett genomgående drag i diskursteori är dock att det handlar om makten att bestämma hur världen porträtteras eller förstås (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 7).

Diskursteorin kommer i denna studie att bilda en analysram med begrepp ifrån säkerhetiseringsteorin.

3.4 Ekvivalenskedjor

Ekvivalenskedjor kommer att i denna studie användas som en insamlade metod. Laclau och Mouffes diskursteori är svårapplicerad på ett empiriskt material vilket gör den lämplig till att kombinera med andra metoder (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 67-8). Laclau och Mouffe har detta till trots en större begreppsbas än Fairclough då den senare är lingvistiskt inriktad och de tidigare vill teoriutveckla (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s. 56-8).

Ekvivalenskedjor uppstår i ett empiriskt material när olika *knutteen* sätts ihop med varandra och skapar mening. Det finns tre olika knutteen: *nodalpunkter* vars funktion är att organisera diskursen (exempel ”auktoritär regim”), *mästersignifikanter* som styr identitetsbildningen (exempel ”kvinna”) och sist *myterna* som styr kopplingen till det sociala rummet (exempel ”arabvärlden” och ”Sverige”) (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 57). De olika knutteen betyder ingenting var för sig utan det är endast i kombination med varandra och ett empiriskt sammanhang som de får en betydelse (Ibid: 57-8).

Diskurserna försöker alltid att uppnå *tillslutning* vilket innebär att ekvivalenskedjorna har blivit fixerade, knutteen har fått betydelse och det är denna uppfattning som styr diskursen har en hegemonisk diskurs uppstått (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 55-7).

3.5 Kritisk diskursanalys

Den kritiska diskursanalysen riktar sig främst in på enligt Wodak (1996: 16) ”Critical discourse analysis is an instrument whose purpose is to expose veiled power structures”. För att besvara frågeställningen och uppnå syftet med denna studie kommer Norman Faircloughs (1992) kritiska diskursanalysen att tillämpas. Kritisk diskursanalys passar denna studie då det huvudsakliga materialet kommer att vara texter, dvs. språket som används i dessa texter. I Faircloughs (1992) kritiska diskursanalys står texten i fokus för analysen (se den tredimensionella modellen nedan).

Kritisk diskursanalys differentierar sig från de andra två diskursanalytiska inriktningarna ”genom att i större utsträckning använda sig av klart lingvistiska analysredskap på textnivå” (Bergström och Boréus, 2012: 376). Den kritiska diskursanalysen lägger stor tyngd på språket

och dess betydelse för utformningen utav diskursen. Språket är den handling som utgör makten över diskursen och synen på språket avgör hur vi uppfattar och behandlar verkligheten. Språket har också makten att förändra och konstituera den sociala verkligheten (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 67-8). Då språket är lika levande som den sociala verkligheten konstituerar dessa varandra i diskursen men även omvärlden kan påverka och ge intryck. Det finns inget enhälligt synsätt inom den kritiska diskursanalysen för hur analyser ska genomföras men Fairclough erbjuder emellertid den mest välutvecklade ingångsvinkeln (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 66-7)

Fairclough representerar en kritisk diskursanalys fokuserad på text. Fairclough avfärdar, till skillnad från många andra kritiska diskursanalytiker, den deskriptiva analysen helt (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 20). Fairclough menar på att den deskriptiva analysen endast reproducerar det ojämlika maktförhållandet, det är forskarens uppgift att avslöja och blotta maktstrukturerna som finns i språket (Fairclough 1995: 26). Att förhålla sig kritiskt och vilja blottlägga de dolda strukturerna i en konstruerad social identitet skapar incitament för att upptäcka "den andre" (Fairclough 1995: 26) i denna studie. Detta representerar också det kritiska inslaget i diskursanalysen.

Faircloughs kritiska diskursanalys innehåller också andra positiva element när det gäller att identifiera "den andre" i diskursen. Diskursen, om än dock föränderlig, kan innehålla eviga moment såsom repetition och återkoppling (Fairclough 1995: 7) av gamla fördomar och diskurser. Det gör diskursen blir starkt kopplad till den sociala praktiken och sin egen historia vilket gör att en diskurs kan vara densamma under både en längre tid och skapa hegemoni (Fairclough 1995: 7, 10).

En diskurs som produceras av makten, det vill säga den som styr över både den kommunikativa händelsen och diskursordningen, är en diskurs som repeterar och cementerar de redan ojämlika maktstrukturerna. Denna reproduktion är en yttring av ideologi där diskursen syftar till att stärka ideologin eller makten (Fairclough 1995: 69, 79). Det kan då enligt Faircloughs socialkonstruktivistiska filosofi därmed finnas diskurser som är skilda ifrån ideologi (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 29)

Fairclough utgår ifrån två dimensioner för en analys; *den kommunikativa händelsen* som är ett fall utav språkanvändning och *diskursordningen* där alla diskurser som används inom en speciell kontext summas (Fairclough 1995: 55-6). Dessa två dimensioner är de dimensioner som bör undersökas enligt Fairclough. För att kunna undersöka dessa dimensioner rent

konkret måste en diskursordning väljas ut, i denna studie utgörs diskursordningen av det empiriska materialet. I studien kommer det empiriska materialet, försvarspropositionerna och utrikesdeklarationerna, att utgöra diskursordningen men även den kommunikativa händelsen. Försvarspropositionerna och utrikesdeklarationerna kommer att utgöra den kommunikativa händelsen i den meningen att de är ett fall av språkanvändning (Fairclough 1995: 55-6).

En kommunikativ händelse har enligt Fairclough (1992) alltid tre dimensioner:

1. Text - det är någon form av visuell kommunikation såsom tal, bilder eller text (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 74).
2. Diskursiv praktik – den kommunikativa händelsen måste innebära att det produceras och konsumeras texter (Ibid: 74)
3. Social praktik – där händelsen är en del av ett större socialt sammanhang (Ibid: 74)

Dessa tre dimensioner bildar tillsammans en analytisk modell som syftar till att undersöka empiriska fenomen eller fall (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 74).

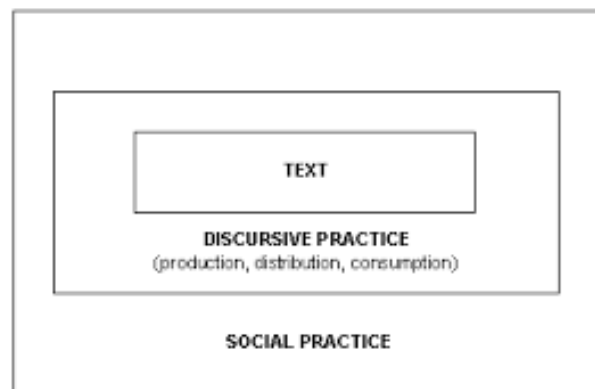

Bild: Faircloughs tredimensionella modell (Fairclough, 1995: 57)

Modellen har fördelen med att kunna upptäcka förändringar över tid samt en stor flexibilitet vilket gör det möjligt att antingen använda modellen som helhet eller vissa specifika delar (Fairclough 1995: 56-8). Modellen går helt enkelt att anpassa till undersökningen. Att upptäcka förändringar över tid tillhör en del av denna studies syfte vilket gör denna modell fördelaktig för denna studie. Till hjälp i denna studie har därför författaren använt Faircloughs tredimensionella modell.

Utrikesdeklarationerna och försvarspropositionerna, diskursordningen och den kommunikativa händelsen, är texterna som står i mitten av den tredimensionella modellen. Den diskursiva praktiken i studien är där dess texter produceras, distribueras och konsumeras. Produktionen sker i riksdagen fast på olika departement men inom samma kontext.

Distributionen är däremot densamma, de publiceras på riksdagen, regeringen och departementens hemsida. Konsumtionen är svår att avgöra då dessa texter distribueras på ett sådant fritt sätt att de är åtkomliga för vem som helst. Rimligt är dock att anta att de konsumeras som minimum av de personer som står för produktionen. Den sociala praktiken för utrikesdeklarationerna och försvarspropositionerna, blir den säkerhets- och försvarspolitiska kontext. Den kan också dock utgöras av hela Sverige då säkerhets- och försvarspolitiken berör samtliga av Sveriges invånare på ett eller annat sätt.

Faircloughs tredimensionella modell har utgångspunkt i det ojämlika maktförhållande som existerar i en diskurs. Fairclough menar på att de som har makten styr, förändrar och skapar diskurser. Genom att vara kritisk och avslöja dessa ojämlika maktförhållanden, kan ojämlikheten minska (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 69).

I denna studie är det intressanta att se hur bilden av Ryssland har konstruerats över tid och därmed också skönja eventuella förändringar i diskursen. Texterna som ska analyseras står i mitten och omges utav den diskursiva praktiken (se Faircloughs modell ovan). Den diskursiva praktiken kan ses som kontexten till hur texten producerats (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 86). Den sociala praktiken är den dimensionen där diskursen ställs i relation till andra diskurser och hur den formats eller formar andra diskurser (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 89-90). I denna studie kommer författaren främst att använda sig av den första och andra dimensionen men även komma att beröra den tredje dimensionen då dimensionerna inte är strikt åtskilda. Detta är möjligt på grund av modellens flexibla karaktär (Bergström & Boréus, 2005: 32)

3.6 Material

I denna studie har ett mönster velat skönjas i den svenska försvars- och säkerhetspolitiken i hur bilden av Ryssland framställs. Den svenska försvars- och säkerhetspolitiken kan undersökas med många olika empiriska material såsom tidningsartiklar, tv-debatter och transkriberade tal ifrån konferensen Folk och Försvar men i denna studie är det den officiella svenska konstruktionen bilden av Ryssland som är av intresse. Därför har denna studies empiriska material valts från Sveriges riksdag och regeringen. Riksdagen och regeringen får anses vara representativt för den svenska nationen.

Den officiella svenska bilden av Ryssland skapas i offentliga dokumentet som författats av riksdagen och regeringen. Riksdagen är det svenska lagstiftande organet och regeringen är det verkställande organet. Både riksdagen och regeringen kan därför ses som den yttersta

representationen av det svenska folket och därmed också Sverige (Svensk författningssamling 1974:152). Dessa två organ är därför också tongivande i hur den svenska försvars- och säkerhetspolitiken förs.

Studien kommer därför att avgränsas till två empiriska källor, utrikesdeklarationer och försvarspropositioner. De två empiriska källorna kan sägas representera den svenska försvars- och säkerhetspolitiken då de bägge, på olika sätt, är nyckeldokument för hur den svenska politiken utformas i utrikes- och säkerhetsfrågor.

Försvarspropositionerna sätter agendan för hur Sverige ska försvaras, vilka hot som upplevs, vilka potentiella samarbetspartners som finns tillgängliga och hur dessa ska hanteras på bästa sätt. Försvarspropositionerna är resultatet av flera partiers tankar och idéer vilket ytterligare stärker dess legitimitet som representativ för den svenska bilden av Ryssland.

Utrikesdeklarationerna presenteras varje år på våren av den dåvarande utrikesministern och är regeringens sätt att förmedla hur de kommer att driva utrikespolitiken det närmast följande året. Dessa innehåller också omvärldsbeskrivningar som är ytterst relevanta i denna studie. Ryssland är ständigt närvarande i dessa dokument på grund av dess geografiska närhet till Sverige.

Med motiveringen ovan har försvarspropositioner och utrikesdeklarationer valts ut av det digra materialet som riksdagen och regeringen producerar. I det empiriska materialet ingår det tre försvarspropositioner och 12 stycken utrikesdeklarationer.

Det intressanta i denna studie är att se förändringen över tid vilket gör att ett relativt stort tidsspänn behövde användas. Den period som har valts är de tolv åren mellan 2004-2015. Denna tidsperiod lämpade sig väl för studiens syfte av flera skäl. Under denna tidsperiod hann det vara fyra regeringar och tre riksdagsval vilket skapar politisk bredd i undersökningen. Det stärker också tanken om att det är den svenska officiella bilden av Ryssland. Det tillhör dock inte denna studies syfte att undersöka hur de svenska partierna framställer Ryssland vilket undviks med denna politiska bredd. År 2004 presenterades också millenniets första försvarsproposition vilket gör det till en bra startpunkt för denna studie. År 2015 valdes då det var det år den senaste försvarspositionen presenterades.

Tidsperioden är indelad i tre olika kortare perioder. Samtliga kortare tidsperioder består av fyra år och innehåller en utrikesdeklaration samt en försvarsproposition. Denna indelning görs för att på ett mer överskådligt sätt kunna skönja förändringar i en diskurs (Bryman 2001: 71). Det är fördelaktigt att dela upp en längre tidsperiod i kortare tidsperioder då det skapar

perspektiv i analysen. Alla tre tidsperioder studeras dock lika ingående. Bryman (2001) kallar det en longitudinell undersökning (Ibid: 73) och menar på att en sådan uppdelning gör det lättare att upptäcka diskursiva förändringar i kontexten.

Varje tidsperiod påbörjas den 1 januari och avslutas den 31 december nästföljande år. Dessa datum är valda då försvarspropositionerna och utrikesdeklarationerna publiceras på olika datum varje år. Indelningen efter kalenderår skapar också en viss logik i studiens utformning då det blir lika många texter att analysera under varje period. Då utrikesdeklarationen publiceras på våren varje år har tidsperioden delats upp efter kalenderår istället för riksdagsår. Utifrån detta blir perioderna indelade på följande sätt:

Period ett	•2004/01/01 •2007/12/31
Period två	•2008/01/01 •2011/12/31
Period tre	•2012/01/01 •2015/12/31

3.8 Operationalisering

Syftet med studien är att förstå *varför* och *hur* bilden av Ryssland konstrueras i den svenska försvars- och säkerhetspolitiken. I denna studie kommer därför ett antal texter, som ska ses som en kommunikativ händelse, att analyseras utifrån Faircloughs modell. En text kan analyseras på ett flertal sätt med olika indikatorer såsom textens uppbyggnad, grammatik och liknelser i texten (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.87-8).

Då materialet är stort och till vissa delar är irrelevanta för denna studie kommer ekvivalenskedjorna att användas som en materialavgränsande metod först att användas för att kunna urskilja de relevanta delarna ur texten. Avgränsningen kommer att ske i nedan följande tre steg:

1. Identifiera de knuttecken (mästersignifikanter och myter) som används för att beskriva nodalpunkten Ryssland i det empiriska materialet.
2. Utifrån de identifierade knuttecken, identifiera ekvivalenskedjorna
3. Plocka ut samtliga textstycken där ekvivalenskedjor identifierats

När materialet genomgått denna avgränsning kommer de utvalda textstyckena att stå i centrum för Faircloughs tredimensionella modell. För att kunna använda Faircloughs modell har ett antal olika indikatorer plockats ut för att kunna urskilja diskurserna i det empiriska

materialet. Indikatorerna har för denna studie plockats ut utifrån säkerhetsiseringsteorin för att kunna förstärka analysen (Fairclough 1992: 77).

Faircloughs tredimensionella modell kommer att operationaliseras med stöd i hur Balzacq (2011) använder diskursanalys i kombination med säkerhetsisering. De textstycken som valts ut utifrån den avgränsade metoden kommer att analyseras med centrala begrepp ifrån säkerhetsisering för att placera bilden av Ryssland i en säkerhetskontext samt att kunna blottlägga diskursen.

Kombinationen kommer att utmynna i fem områden där referentobjektet identifieras. De fem områdena, som presenteras nedan, kommer att visa på *vad* som letas efter i texten för att besvara den aktuella frågeställningen och uppnå studiens syfte. Dessa områden utgår samtliga ifrån säkerhetsiseringsteori (Buzan, Weaver, & de Wilde 1998: 22-23). För att avgöra vilket område som Ryssland kan relateras till kommer författaren att se till de olika medel som förekommer i materialet. Medel är ofta kopplade till rutin och kan därför också ange vilket område Rysslandsdiskursen tillhör. Detta utgår ifrån Balzacqs (2011: 15-6) tredje antagande om referenter.

Militära: Referentobjektet är oftast staten men inte nödvändigtvis utan kan också vara politiska objekt. Det är då mer en fråga om existentiell säkerhet (Ibid: 22)

Politiska: Referentobjektet i den politiska sektorn är ofta av principiell karaktär såsom suveränitet men det kan också vara en stats ideologi som är referentobjektet. Internationella relationer kan också fungera som referentobjekt om de utsätts för hot, kan utsätta den nationella suveräniteten för hot. Ett exempel är den Europeiska Unionen och Sveriges relation. Det existentiella hotet mot nationell suveränitet består ofta av hot mot normer som är konstituerande för landet (Ibid: 22)

Ekonomiska: Referentobjektet i det ekonomiska området kan ses som de nationella verksamheter som krävs för en stabil ekonomi och den allmänna välfärden. Dessa referentobjekt är oftast svåra att identifiera (Ibid: 22).

Sociala: Referentobjektet i den sociala sektorn består av sociala identiteter som är särskilda ifrån staten i den meningen att de existerar utan staten. Exempel på de sociala referentobjekten är religiösa grupper. Hoten för dessa referentobjekt kan vara existentiella (Ibid: 22-3).

Miljö: Miljö som referentobjekt täcker en stor bredd. Allt från en väldigt liten skala så som en utrotningshotad kanin upp till det globala planet där miljöförstöring hotar referentobjektet jorden. Det centrala är balansen i relationen mellan människan och det biologiska systemet. Det kan till viss del sägas vara existentiella problem som finns i miljösektorn men är likt de ekonomiska referentobjekten kan referentobjekten i miljösektorn vara svåra att identifiera (Ibid: 23)

3.9 Exempel

För att öka reliabilitet och validiteten kommer det att nedan exemplifieras hur metoden har applicerats på materialet. Min egen slutsats i fallet är att det skett en förändring i den svenska bilden av Ryssland mellan åren 2004-2015. Exempelen nedan kommer att utgå ifrån de fyra principerna:

Princip 1: Ett fall som klart stödjer min egen slutsats (Esaiasson et al 2012: 225).

”Samarbetet med Ryssland är en hörnsten i arbetet för säkerhet i vårt gemensamma” (Protokoll 2004/05:72: 4). ”Och vi ser, i land efter land i vårt östeuropeiska grannskap hur oacceptabla ryska påtryckningar och hot, utifrån nollsummespelets felaktiga logik, riktas mot dem som söker närmare samarbete med EU.” (Utrikesdeklaration 2014: 3)

Princip 2: Ett fall som klart kan vara motsatsen till min slutsats (Esaiasson et al 2012: 225).

”Tyvärr finns det en allt större anledning att vara orolig över den politiska utvecklingen i Ryssland” (Protokoll 2004/05:72: 10) ”När kammaren debatterade utrikespolitik för ett år sedan inleddes den ryska aggression mot Ukraina som utgör den största utmaningen mot europeisk fred och säkerhet sedan kalla krigets slut.” (Utrikesdeklaration 2015: 1).

Princip 3: Ett oklart fall men som ändå är närmare min egen slutsats (Esaiasson et al 2012: 225). ”Den inrikespolitiska utvecklingen i Ryssland kännetecknas av att politisk stabilitet och centralisering av statsmakten prioriteras framför demokratisk utveckling.” (Försvarsproposition 2004/05:5: 19). ”Regeringen konstaterar att utvecklingen i Ryssland under senare år gått i en auktoritär och repressiv riktning” (Försvarsproposition 2015/16:109: 31).

Princip 4: Ett oklart fall men som ändå är närmare åt motsatsen av min egen slutsats (Esaiasson et al 2012: 225). ”Moskvas allt starkare kontroll över regionerna bidrar till en stabil utveckling, men kan i vissa områden samtidigt utgöra ett demokratiskt problem” (Försvarsproposition 2004/05:5: 19). ”Den ryska statsledningen förefaller i allt högre grad

bygga sin legitimitet på rollen som försvarare av landet mot yttre hot.” (Försvarsproposition 2015/16:109).

4. Analys: diskursen blottläggs

I detta kapitel kommer diskursen och dess strukturer att blottläggas och analyseras. Kapitlet syftar till att förklara konstruktionen av Ryssland i den svenska försvars- och säkerhetspolitiken. Analysen kommer att genomföras i enlighet med operationaliseringen som presenterats ovan. Materialet delas i analysen upp i tre tidsperioder såsom beskrivet i materialavsnittet med period ett, period två och period tre för att skapa översiktlighet och ge perspektiv i studien. . Någon uppdelning av dokumenten i varje tidsperiod kommer inte att ske då det är helhetsbilden och vad dokumentet tillsammans säger som är det intressanta. Citat kommer att flitigt användas, detta för att öka studiens genomskinlighet och validitet (Bergström & Boréus 2005: 353).

Analysen kommer att utgå ifrån denna studies syfte och avser att besvara dess frågeställning. Frågeställningen kommer att upprepas nedan för att ge läsaren återkoppling.

- Hur konstrueras bilden av Ryssland i den svenska säkerhet- och försvarspolitik mellan åren 2004-2015?
- Vilka föreställningar om Ryssland framträder i diskursen i den svenska säkerhet- och försvarspolitik utifrån ett säkerhetsperspektiv mellan åren 2004-2015?

4.1 Identifiera ekvivalenskedjorna

I texten har den första nodalpunkten som letats efter varit Ryssland. När nodalpunkten identifierats i texten har också mästersignifikanterna och myterna identifierats då dessa omger nodalpunkten. De identifierade mästersignifikanterna och myterna har sedan också letats efter noggrant i texterna. Detta i syfte att upptäcka eventuella nya relevanta nodalpunkter men även för att upptäcka befästa ekvivalenskedjor. Samtliga knuttecken och ekvivalenskedjor har samtliga upptäckts med nodalpunkten Ryssland som utgångspunkt. De knuttecken som identifierats presenteras nedan.

Nodalpunkter: Ryssland, ryska, auktoritär regim, Tjetjenien, oroväckande situation, Kaukasien, maktspråk, positiv utveckling, rättsstats principer, Georgien, territoriell integritet, deras, Moskva

Mästersignifikanter: demokratisk utveckling, landet i öst, frihet, demokrati, mänskliga rättigheter, mindre fritt, mörka skuggor, europeiska värderingar, aggression, fredlig,

konflikterna, närmare, västsamarbete, centralisering, bör, korruption, inskränkning, oberoende, påverka, humanitär rätt, stormaktsroll, misstro, konflikt, låg, våld, intrång, ambitioner, konfrontatoriska, revanschistiska, känslighet, ambitioner, repressiv,

Myter: EU, Norden, Sverige, medieklimat, grannstater, politiska systemet, Östersjöregionen, NATO, USA, parlamentsval, internationella system, vidare regionen, omvärlden, euroatlantiska, civila samhället, globala, 1990-talet, Sovjetunionen

När de ovan nämnda knuttecken identifierats har det ur texten valts ut de stycken som innehåller minst en av varje knuttecken. Dessa textstycken är ekvivalenskedjor och de är dessa textstycken som kommer att stå i centrum för nedanstående kritiska diskursanalys.

4.2 Period ett : Perioden 2004-2007

Relationen till Ryssland är överlag positiv. Speciellt i början av perioden nämns Ryssland ett flertal gånger som en av de viktigaste parterna för säkerhetssamarbete i Östersjöregion (Prop. 2004/05:5: 18-9). Laila Freivalds benämner även Ryssland som en ”hörnsten” (Protokoll 2004/05:72: 4) i säkerhetsarbetet för Sverige. Det uttrycks dock en oro över Rysslands tilltagande auktoritära regim och dess kontroll mot oberoende media och regionala val (Prop. 2004/05:5: 19).

Genomgående under diskursen under denna period beskrivs Ryssland som en ytterst viktig samarbetspartner på många olika områden men framförallt i säkerhetssammanhang (2004/05:72: 4). Sverige lyfter fram fördelarna med ett tätt samarbete mellan Sverige, EU och Ryssland (Prop. 2004/05:5: 18). Vänskapen med Ryssland är tätt förknippat med vad Sverige anser vara gemensamma intressen såsom miljön och hotet ifrån terrorism (Protokoll 2004/05:72: 4). Det gemensamma intresse som lyfts oftast är de ekonomiska där Rysslands medlemskap i världshandelsorganisationen WTO nämns explicit och implicit (Dekl. 2007:4) De gemensamma intressena är också att se som gemensamma referentobjekt. I detta fall, miljö och social.

Svenska värderingar eller normer nämns sällan eller aldrig som referentobjekt i förhållande till Ryssland utan det är istället EU och europeiska värderingar och normer som Sverige vill att Ryssland ska anamma (Dekl. 2007: 4, protokoll 2004/05:72: 4, protokoll 2005/06:73:49).

Ryssland lyfts under denna period inte fram som ett traditionellt hot. Staten Ryssland hotar aldrig staten Sverige dock så kopplas Sveriges positiva säkerhetsläge i Östersjön ihop med en

demokratisk och västvänlig utveckling i Ryssland (Protokoll 2005/06:73: 4, prop. 2004/05:5: 29, dekl. 2007: 4).

I början av perioden är regeringen försiktig med orden och uttrycker specifikt ”Det är av vikt att Ryssland ratificerar protokoll 14 till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna.” (Dekl.2007:4). Vad som avses vara referentobjektet och hotet här är något vagt. Det kan antingen vara de mänskliga rättigheterna, Sveriges politiska värderingar eller relationen mellan EU och Sverige. Utifrån vilket referentobjekt som avses så kan detta klassas in i två olika sektorer: den militära sektorn om det är Sveriges politiska värderingar som är referentobjektet och den politiska sektorn om det är Sverige och EU:s förbättrade relation som är referentobjektet.

”En förutsättning för ett fördjupat samarbete är dock att den ryska regeringen ser till att den demokratiska utvecklingen går åt rätt håll och att överträdelser av de mänskliga rättigheterna upphör.” (Protokoll 2004/05:72: 4). Sverige uttrycker under hela perioden att ett närmare förhållande med Ryssland är önskvärt och att det är något som jobbas aktivt för men samtidigt så är det närmare förhållande villkorat. Språket är väldigt diplomatiskt och orden kan inte anses vara av kraftfull karaktär. Detta hot tillhör den politiska sektorn då det är ett existentiellt hot för Sverige och Rysslands relation. I allmänhet uttrycks stöd för att alla medlemsländer i OSSE ska respektera de mänskliga rättigheterna (Dekl. 2007: 4).

Värdeord som beskriver Ryssland under perioden är *centralisering* och *kontroll* (Prop. 2004/05:5. 18-9). Mängden av ekvivalenskedjor som identifierades under denna period var ungefär lika många i både försvarspropositionen och utrikesdeklarationerna med en liten övervikt till den sistnämnde.

4.3 Period två : Perioden 2008-2011

Denna period tar vid precis innan stridigheterna i Georgien börjar och detta reflekteras tydligt i samtliga texter. Georgien och södra Kaukasien är ett genomgående tema under hela perioden (Dekl. 2008: 7, Dekl. 2009: 4, Dekl. 2011: 5). Sverige efterlyser genomgående ett tätare samarbete med Ryssland.

Texterna skapas i olika diskursiva praktiker och därför skiljer sig uttryckssätten ganska tydligt åt. Utrikesdeklarationerna använder ett mer diplomatiskt språk och försöker ge konkreta exempel på hur Sveriges och Rysslands relation kan förbättras, exempel är medlemskap i WTO (Dekl. 2001: 5). Kritiken mot Ryssland nämns men är mindre konfrontativ än perioden före. Dock noteras också att beröm mot Ryssland nämns mindre också. I

försvarspropositionen så benämns Ryssland och ryskt agerande mer i konstaterande termer såsom ”Ryssland lägger stor vikt vid geopolitiska utgångspunkter i säkerhetspolitiken. Det märks inte minst i det förslag till en ny europeisk Säkerhetspolitisk arkitektur som Ryssland driver sedan sommaren 2008”(prop. 2008/09:140: 24). Försvarspropositionen saknar dock inte kritik mot Ryssland (prop. 2008/09:140: 24-26).

Sverige är jämfört med den tidigare perioden sparsamma med beröm till Ryssland men fortfarande efterlyses samarbete. Det strävas efter all slags kontakt, inte bara på det ekonomiska och säkerhetsområdet utan på ”Samhällslivets alla områden”(dekl. 2008:7). Framtiden med Ryssland nämns i början av perioden som positiv med bredare samarbetsavtal (dekl. 2008:7). Värdeord såsom *modern* och *framgångsrik* används för att beskriva en demokratisk stat. I samband med att detta nämns i texten lyfts motsatta värdeord såsom *auktoritär* för att beskriva hur Ryssland är som stat (dekl. 2008:7, 13).

Relationen beskrivs som försämrad och i behov av stabilisering. Den lösningen som lyfts fram är det ömsesidiga handelsberoendet som Ryssland och EU har (prop. 2008/09:140: 25). Detta skulle kunna normalisera relationen tillfälligt. För att det ömsesidiga beroendet ska kunna bidra till en långsiktig normalisering krävs det att Ryssland blir mer demokratiskt och utveckla en ordentlig rättsstat.

”Ett land med stormaktsambitioner i Sveriges närområde är ett faktum som vi har oss att förhålla oss till. Ett Ryssland som fortsätter att utvecklas i auktoritär riktning med inslag av maktspråk mot grannländerna inger oro.” (prop. 2008/09:140: 28). Detta citat kan hamna både i den militära och politiska sektorn. Militär i det avseendet att Sverige verkar uppleva ett potentiellt hot mot den territoriella integriteten och politisk i det avseendet att det är Sveriges relation till Ryssland som är under ett existentiellt hot.

Värdeord som *auktoritär*, *aggressiv* och *maktspråk* används på ett flertal olika ställen (prop. 2008/09:140: 23,28, dekl. 2008:7). Ett nytt värdeord som används är *nationalism*. Det ryska systemet beskrivs som korrupt och styret i Moskva är en produkt av nationalismen. Rysslands negativa utveckling inom miljö, demografi och folkhälsa skylls på styret i Moskva. Styret beskrivet vara mycket styrt av ”nationalistiska krafter”.

Mängden av ekvivalenskedjor som identifierades under denna period skilde i mängd från de två olika källorna. Försvarspropositionen innehöll helt klart en större mängd ekvivalenskedjor i jämförelse med utrikesdeklarationerna under denna period.

4.4 Period tre : Perioden 2012-2015

Denna period inleds efter Rysslands annektering utav Krimhalvön i Ukraina och detta speglar av sig tydligt i försvarspropositionerna (Prop. 2014/15:109: 1, 8, 28-9, 31) och ger visst avtryck i utrikesdeklarationerna (Dekl. 2012: 8, Dekl. 2013:6, Dekl. 2014: 3, Dekl. 2015: 1). Perioden inleds med en förbluffande frånvaro av ekvivalenskedjor i utrikesdeklarationerna. Nodalpunkterna är få genomgående i utrikesdeklarationerna. Relationen ter sig stum. Detta framstår som märkligt då Ryssland befinner sig geopolitiskt nära till Sverige. När Ryssland väl dyker upp i utrikesdeklarationerna är det i svala toner såsom ”Vi har täta ekonomiska förbindelser och gläder oss åt att Ryssland i fjol blev medlem i världshandelsorganisationen WTO.” (Dekl. 2013: 6). Ingenting nämns om huruvida Rysslands medlemskap genererat en förbättrad relation vilket var en viktig punkt för Sverige som framfördes i den föregående perioden.

I försvarspropositionen är det desto rikare på ekvivalenskedjor. Redan i inledningen benämns nodalpunkten Ryssland och ges skulden för det försämrade säkerhetsläget för Sverige (Prop. 2014/15:109: 1). Något som noterats som är skillnad ifrån de tidigare perioderna är den totala avsaknaden av inviter eller förslag om samarbete eller Rysslands fortsatta viktiga betydelse för svensk säkerhetspolitik. Trots att det inte sägs explicit så är Ryssland helt klart avgörande för hur framtiden ser ut för svensk säkerhetspolitik, detta då det försämrade säkerhetsläget har skett i ”ljuset av den ryska aggressionen av Ukraina” (Prop. 2014/15:109: 8).

Ett helt kapitel ägnas åt ”Utveckling av Rysslands väpnade styrkor” i försvarspropositionen (2014/15:109: 29-30) vilket inte har funnits i de tidigare perioderna. När Rysslands utveckling av sina väpnade styrkor adresseras i den svenska försvarspropositionen uppstår två saker; dels i den diskursiva- och sociala praktiken och dels i fråga om referentobjekt. Då väpnade styrkor tas upp i den diskursiva- och sociala praktiken som försvarspropositionen befinner sig i, skapas ett hot. Regeringen innehar talakt och genomgår samtliga säkerhetsiserande steg såsom beskrivet i teoriavsnittet utifrån Balzac (2011).

”I Försvarsberedningens försvarspolitiska rapport redogjordes för ett försämrat säkerhetspolitisk läge i ljuset av den ryska aggressionen mot Ukraina” (Prop. 2014/15:109: 8). Citatet visar på en intressant koppling mellan den svenska säkerheten och relationen mellan Ryssland och Ukraina. Det antyder till att när Ukraina och Rysslands relation utsätts för existentiellt hot, det vill säga att referentobjektet blir politiskt, blir Sveriges säkerhetsläge sämre.

Den ryska ekonomin adresseras också, främst i termerna av vilka konsekvenser de europeiska sanktionerna haft på den ryska inhemska marknaden. *Korruption* och *eftersatthet* är två ledord i beskrivningen av den ryska marknaden (Prop. 2014/15:109: 30). Rysslands beroende av export till Europa betonas noga samt hur denna export sanktionerats och gett negativa effekter på den ryska ekonomin. De ryska ekonomiska satsningarna på försvaret sätts i relation till de satsningar som gjorts på sjukvård och utbildning (Prop. 2014/15:109: 30-1). Genom att sätta försvarspolitiska satsningar i relation till satsningar i den civila välfärden skapas ett motsatsförhållande mellan de ekonomiska utgifterna. Ett motsatsförhållande som inte alls är givet.

Värdeord som *aggression*, *auktoritär*, *nationalism* och *utmanande* är ledande i texten när Ryssland beskrivs i texterna (Prop.2014/15:109: 8, 21-3, 28, 31). ”Den ryska statsledningen visar genom sina uttalanden och sitt agerande tydliga tecken på revanschism” (Prop. 2014/2015:109: 31). Ordet revanschism antyder till att något gått förlorat och måste vinnas tillbaka. Ordet kan också kopplas till övriga värdeord som nämns i koppling till Ryssland. Vad som ska vinnas tillbaka framgår inte.

Under denna period framträder en klart dominerande diskurs där Ryssland kopplas samman med antingen neutrala- eller till största delen negativa ord (Prop. 2014/15:109: 21-3, 28, 31, Dekl. 2015. 1, Dekl. 2014: 5).

5. Diskussion

I detta avsnitt kommer diskursen för varje period att diskuteras. Kapitlet avslutas med en diskussion om bilden av Ryssland som ´den andra´

5.1 Diskursen under perioden 2004-2007

Diskursen av Ryssland under denna tidsperiod är tvetydig och flera olika diskurser verkar existera samtidigt. Två diskurser ser dock ut som de dominanta; Ryssland som en viktig samarbetspartner och Ryssland som den opålitliga.

När Ryssland beskrivs som den opålitliga är det främst för att Ryssland med sitt agerande hotar värden såsom demokrati och folkrättsliga avtal, något som Sverige värderar. Demokrati och folkrättsliga avtal blir referentobjekt då ett hot mot dem upplevs. Det förslås att Sverige ska påverka och influera Ryssland åt ”rätt” håll, förslaget utöver det vanliga, inte direkt en extraordinär åtgärd men en speciell åtgärd. Detta kan ses som början till säkerhetiserande steg.

Sverige vill gärna framhålla det viktiga förhållandet mellan Sverige och Ryssland utifrån flera olika faktorer. Förutom det naturliga förhållandet som uppstår av den uppenbara geografiska närheten är även ekonomi, miljö- och terrorhot, faktorer som presenteras. Dessa faktorer läggs fram som de enande faktorerna mellan länderna och de huvudsakliga anledningarna till att Sverige och Ryssland bör fördjupa sitt samarbete. Ryssland ges också beröm för sitt mer västvänliga sätt och speciellt för de förbättrade relationerna till USA och Nato.

När Sverige ger Ryssland beröm är det just den mer västliga inriktningen som är det positiva. Det vill säga allt som gör Ryssland mer vänligt inställda till Sverige. I övrigt lyfts det fram kritik mot den ryska inrikespolitiken, kritik mot den ryska hanteringen av internationella avtal.

Dessa diskurser kan vid en första anblick verka motsägelsefulla men kolliderar inte nödvändigtvis med varandra utan snarare skapar de tillsammans en ny diskurs. Den nya sammansmältningen av diskurserna består av att Sverige lockar med positiva fördelar såsom god ekonomi och bekämpning av terrorism men samtidigt säga att dessa fördelar kommer inte att vara tillgängliga om inte Ryssland ändrar sin inhemska politik eller inställning till de internationella avtalen. Diskursen har en vass underton som anspelar på Rysslands mindre värde.

Det märks dock genomgående under hela perioden att alldeles för skarpa formuleringar undviks och en mer diplomatisk hållning intas. Ord såsom *påverka*, *influera* och *respektera* ger en bild av att Sverige vill styra hur Ryssland ska agera. Sverige agerar likt det sättet de fördömer hos Ryssland, med utpressning. Sverige lyfter fram hur positivt det är med en demokratisk stat och nackdelarna med att inte vara en fullt demokratisk stat. Det beskrivs sedan hur Ryssland går i motsatt riktning vilket då också implicit betyder att det är negativt att vara Ryssland. Detta är ett tydligt exempel på ett ojämnt maktförhållande i diskursen.

Värdeord som används för att beskriva Ryssland under denna period är *centralisering* och *kontroll*.

5.2 Diskursen under perioden 2008-2011

Denna period är om något mer otydlig i diskursordningen än den tidigare perioden. Ingen direkt diskursordning existerar och det är svårt att urskilja någon eller några dominerande diskurser. Språket i deklARATIONERNA har blivit mer diplomatiskt. Kritiken mot Ryssland skiljer sig egentligen inte mot föregående period.

Skillnaden dock som är värd att notera är avsaknaden av den tidigare periodens beröm för Rysslands västvänliga utveckling. Västvänlig har helt fallit ut ur vokabulären och används knappt. Borta är också vissa av de enande faktorerna såsom samarbete omkring miljö och terrorbekämpning.

Istället är menas det att Ryssland är beroende av intäkterna från energiförsäljningen till Europa och Europa är beroende av energin vilket skapar ett ömsesidigt beroende. Det ömsesidiga beroendet tas upp som en faktor för att skapa bättre relationer. Dock så behöver Ryssland utveckla rättsstaten och demokratin för att relationen ska normaliseras. Häri ligger det flera antagande och förutfattade meningar som är talande för hur bilden av Ryssland är under denna period. Det förutsätts att Ryssland vill normalisera relationen, att Rysslands demokratiska system är dåligt och att om inte detta förbättras såsom EU och Sverige vill kommer något som Ryssland är beroende av att försvinna.

Referentobjektet är i denna period av den mer materiella karaktären såsom pengar och energi än i den föregående perioden. Referentobjekten är dock inte bara av materiell karaktär utan är också relationen mellan Ryssland, EU och Sverige. Det placerar in referentobjekten under denna period i den ekonomiska sfären men även den politiska sfären.

Temat är liknande det i förra perioden, det positiva med demokrati framhålls och i samma svep lyfts också Rysslands dåliga demokratiska system. Kontrasten mellan det positiva EU och Sverige och det negativa Ryssland förstärks i texterna

Värdeorden som används för att beskriva Ryssland under denna period är *auktoritär*, *aggressiv* och *maktspråk*.

5.3 Diskursen under perioden 2012-2015

Den uppenbara förskjutningen mellan utrikesdeklarationerna och försvarspropositionerna är helt klart intressant. Om vi återgår till att se diskursen ur Faircloughs tredimensionella modell så står texterna, utrikesdeklarationerna och försvarspropositionerna, i mitten och skapas både i olika men också i samma diskursiva praktik. De produceras av människor i riksdagen och/eller regeringen som har uppdrag att behandla svensk utrikes- eller försvarspolitik. Det är dock svårt att avgöra vilka som konsumerar dessa texter. Den sociala praktiken, det vill säga det större sociala sammanhanget skiljer sig dock åt.

Försvarspropositionerna är tydligt skapade för att förmedla den svenska Försvarsmaktens syfte, uppdrag samt försvarsrelaterade relationer till andra stater vilket ger den sociala

praktiken en militär- och försvarsanknytning. Utrikesdeklarationerna är däremot skapade för att beskriva hur regeringen och i förlängningen, den svenska staten, ska bedriva sina utrikesrelationer ett år framåt i tiden. Den sociala praktiken för utrikesdeklarationerna blir då rimligtvis den diplomatiska sfären.

Med utgångspunkt i ovanstående skapar förskjutningen incitament för att ifrågasätta vilken slags relation Sverige vill ha med Ryssland. Det tycks te sig som att den relationen Sverige uppfattar och vill förmedla är den militära- och försvarsinriktade då det är i den sociala praktiken som Ryssland placeras i.

Liknande värdeord används under denna period som i föregående; *auktoritär*, *aggressiv* och *nationalism*.

5.4 Bilden av Ryssland, 'den andra'

Ryssland framställs som annorlunda genomgående i diskursen. Annorlunda blir något när det sätts i jämförelse, i detta fall sätts Ryssland och det ryska i förhållande till Sverige, Europa, det svenska och det europeiska. Ryssland som annorlunda kommer fram i dels när ryska prioriteringar framställs som irrationella och dels när ryska handlingar beskrivs som oansvariga då de inte utförs enligt europeiska standard. Bilden av Ryssland som annorlunda styr sedan diskursordningen och blir den hegemoniska diskursen.

Ryssland associeras med negativa värdeord. Värdeorden är inte nödvändigtvis negativa ur kontext men ofta är de nämnda som motsats till positiva värdeord som används för att beskriva Sverige, Europa och i viss mån USA och Nato. Många ord utnyttjas retoriskt ur det svenska språket för att understryka Ryssland som ociviliserat. Exempel på detta är orden "maktspråk" och "ambitioner" som innehar en naturligt negativ klang på svenska av kulturella skäl. I Sverige anses det vara kulturellt fult att sträva efter makt enligt den vedertagna Jantelagen. Det auktoritära draget som nämns både implicit och explicit under samtliga perioder är också något som ytterligare spär på misstänkliggörandet.

I diskursen framträder också bilden av Ryssland som obildat och efter i utvecklingen på många olika sätt. Detta är tydligast i beskrivningen av hur de ryska regionala valen beskrivs som korrupta samt i hur Ryssland saknar en fungerande rättsstat och eftersatt demokrati. Kärnan i problemet är att Ryssland förstår oss, vi förstår bara inte Ryssland. Det antas genomgående i materialet att det Sverige, EU, USA och Nato står för är det "goda" och det "bra". Rysslands politiska filosofi och det ryska sättet antas vara antagonisten till det

västerländska sättet, motsatsen till det ”goda” och ”bra”. Ryssen är motsatsen till oss, han är fienden och därför `den andre`.

5. Slutsatser och förslag på fortsatt forskning

Denna studie syftar till att vara kritisk mot hur Sverige väljer att porträttera Ryssland. Detta för att nyansera bilden bättre och öka förståelsen i Rysslandsfrågan. Rysslands politik kommer alltid att ha en inverkan på Sverige och en relation kommer alltid att vara aktuell. Oavsett om relationen är positiv eller negativ. Studien ska inte ses som något försvar för de folkrättsbrott som Ryssland begått eller andra aktioner som bringat människor lidande.

Den identifierade förändringen i synen på Ryssland som beskrevs i början av studien ter sig bara ha varit ytlig. När diskursen undersöktes noggrannare visade sig att nästintill ingen förändring skett i hur bilden av Ryssland beskrivs. Samma negativa värdeord som används för att beskriva Ryssland repeteras under samtliga perioder. De är bara mer eller mindre framträdande i diskursen. Diskursen bygger på återupprepning och den gamla historien, en hegemonisk diskurs i bilden av Ryssland framstår ytterst tydligt. En ganska unken hegemonisk diskurs som utgår ifrån fördomar och reproducerar det ojämlika maktförhållande som existerar mellan Ryssland och västvärlden.

Att ifrågasätta och döma Rysslands prioriteringar och agerande är något som mer än gärna görs i materialet. Vi är mindre bra på att ifrågasätta våra egna förutfattade meningar och vårt agerande. Vi är snabba på att fördöma hur Ryssland utövar påtryckningar på andra stater och använder maktspråk mot sina grannar och övriga omvärlden men vi är inte lika medvetna om när vi själva gör likadant mot Ryssland. Vi försöker påverka, influera och assimilera Ryssland in i svenska och Europeiska normer. Ironin i detta är slående.

Att diskursen inte ändrats sig speciellt under perioderna är förvånande. Bortsett ifrån Margot Wallströms uttalande har det skett reella omvärldsförändringar, där inkluderat Georgien, Ukraina och Syrien, som borde ha påverkat diskursen mer åt det negativa hållet än vad den gjort. Beskrivningarna av Ryssland år 2015 är slående lika de som används under 2004. Det är endast i mängden som det skiljer sig åt.

En alternativ förklaring till att diskursen inte ändrats sig märkvärt kanske kan hittas i den politiska agendan. Under de olika perioderna är det olika politiska styren vilket borde skapa en förändring i framställningen av Ryssland. Politiska partier strävar alltid efter att vinna val för att kunna driva igenom sin politiska agenda. Att framställa Ryssland som `den andra`, det

yttre hotet är, utifrån ett säkerhetsiseringsperspektiv, ett effektivt sätt att driva igenom en politisk agenda, vilket alla politiska partier tjänar på.

Politikers yttersta medel för att nå folket är via tal och text. För att kunna nå människor med dessa medel krävs det att politikerna är införstådda i den kulturella kontexten samt är mycket beivrade i språket de nyttjar. Den kulturella kontexten i detta fall blir då den erkända rysskräcken som finns i Sverige sedan länge. Att använda språket och den kulturella kontexten är en mycket tydlig del i en säkerhetsiseringsprocess.

Något som hade gett denna studie ytterligare djup hade varit att undersöka tidningsartiklar under samma tidsperiod för antingen jämföra resultatet med denna studie eller skönja diskursen i det svenska medielandskapet. Frågor som väcks under denna studie är hur Ryssland uppfattar skrivningarna och attitydförändringen? Hur beskriver Ryssland bilden av Sverige och hur pass beroende är dessa beskrivningar av EU?

Källförteckning

Teoretiska källor

Balzacq, Thierry (2011) *Securitization theory, how security problems emerge and dissolve*. New York: Routledge

Bergström, G., & Boréus, K.(2005). *Textens mening och makt* (Andra upplagan ed.). Lund: Studentlitteratur.

Bryman, A. (2001). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB

Buzan, Barry, Wæver, Ole. & Wilde, Jaap de. (2006). *Security a new framework for analysis*. Enskede: TPB

Dahlin, Maria (2008). *Tal om terror: säkerhetspolitisk retorik i Sverige och Ryssland hösten 2001*. Diss. Umeå : Umeå universitet, 2008. Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:umu:diva-1892>

Ekengren, Magnus. (2010) EU, *Sverige och samhällssäkerheten*. Engelbrekt, Kjell & Ångström, Jan (red.). Svensk säkerhetspolitik i Europa och världen. 1. uppl. Stockholm: Norstedts juridik

Engelbrekt, Kjell, (2010) *Den nya säkerhetspolitiken och dess betingelser*. Engelbrekt, Kjell & Ångström, Jan (red.). Svensk säkerhetspolitik i Europa och världen. 1. uppl. Stockholm: Norstedts juridik

Fairclough, Norman (1995) *Media Discourse*. London: E. Arnold.

Fairclough, Norman. (1992) *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press

Sjöstedt, Roxanna (March 2008) *Security Dialogue, Exploring the Construction of Threats: the Securitization of HIV/Aids in Russia* vol. 39, 1: pp. 7-29.

Williams, P.D (2008). *Security studies an introduction* (W. P. D, ed.) London: Routledge

Winther Jørgensen, M., & Phillips, L (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur AB.

Wodak, Ruth (1996). *Disorders of discourse*. London: Longman

Empiriska källor

Axel Munthe i Nilsson, Sture (1990). *Ryssskräcken i Sverige – Fördomar och verklighet*. Örebro: Sture Nilsson och Samspråk Förlags AB

Eriksson, Göran, ”Ingen ska tvivla på att vi kräver respekt”, *Svenska Dagbladet*, 2014-11/16, <http://www.svd.se/ingen-ska-tvivla-pa-att-vi-kraver-respekt> (Hämtad den 13/1-2015).

Kan, Aleksandr Sergeevič (1996). *Sverige och Ryssland: ett 1200-årigt förhållande*. 1. uppl. Stockholm: Almqvist & Wiksell

Lina, Jüri (1984). *Sovjet hotar Sverige*. 2., utök. uppl. Norsborg: Faag

Nationalencyklopedin, finska kriget. <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/finska-kriget> (hämtad 2015-12-03)

Nationalencyklopedin, Historia. <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/ryska-federationen/historia> (hämtad 2015-12-03)

Nilsson, Sture (1990). *Ryssskräcken i Sverige – Fördomar och verklighet*. Örebro: Sture Nilsson och Samspråk Förlags AB

Proposition 2004/05:5. Vårt framtida försvar. Stockholm: Försvarsdepartementet.

Proposition 2008/09:140. Ett användbart försvar. Stockholm: Försvarsdepartementet.

Proposition 2014/15:109. Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar. Stockholm: Försvarsdepartementet.

Regeringens deklARATION – vid 2007 års utrikespolitiska debatt i riksdagen onsdag den 14 februari 2007. Carl Bildt

Regeringens deklARATION – vid 2008 års utrikespolitiska debatt i riksdagen onsdag den 13 februari 2008. Carl Bildt

Regeringens deklARATION – vid 2009 års utrikespolitiska debatt i riksdagen onsdag den 18 februari 2009. Carl Bildt

Regeringens deklARATION – vid 2010 års utrikespolitiska debatt i riksdagen onsdag den 17 februari 2010. Carl Bildt

Regeringens deklARATION – vid 2011 års utrikespolitiska debatt i riksdagen onsdag den 16 februari 2011. Carl Bildt

Regeringens deklARATION – vid 2012 års utrikespolitiska debatt i riksdagen onsdag den 15 februari 2012. Carl Bildt

Regeringens deklARATION – vid 2013 års utrikespolitiska debatt i riksdagen onsdag den 13 februari 2013. Carl Bildt

Regeringens deklARATION – vid 2014 års utrikespolitiska debatt i riksdagen onsdag den 19 februari 2014. Carl Bildt

Regeringens deklARATION – vid 2015 års utrikespolitiska debatt i riksdagen onsdag den 11 februari 2015. Margot Wallström

Riksdagens protokoll 2003/04:67 Utrikespolitisk debatt. Onsdagen den 11 februari. Laila Freidvalds

Riksdagens protokoll 2004/05:72 Utrikespolitisk debatt. Onsdagen den 9 februari. Laila Freidvalds

Riksdagens protokoll 2005/06:73 Utrikespolitisk debatt. Onsdagen den 15 februari. Laila Freidvalds

Riksdagens protokoll 2006/07:60 Utrikespolitisk debatt. Onsdagen den 14 februari. Carl Bildt

